

Naturskyddsföreningen
Ystad

NR 59 ÅR 2021

YSTADNATUR

Natur i tätort

Innehållsförteckning

YstadNatur Nummer 59 År 2021

Ledare.....	3
Städers grönstruktur	4
Fåglar i staden	8
Koltrasten.....	11
Alkärret.	12
Syd kustens tallar.	15
Sandhammaren och Hagestads Järar	16
Naturbaserade kustskyddsmetoder och strandfodring.....	18
"Nya" växter i tätortsmiljö.....	20
Oas mitt i stan.....	22
Fridlysta och rödlistade växter under 2020.	24
Till minne av L I S B E T H B O R G S T R Ö M	26
Till minne av G U D R U N E J L E R T S S O N	27
Verksamhetsberättelse 2020	28
Program 2021.....	31
Kallelse till kretsstämma.....	31

Redaktion: Bert Rydhagen, Raija Lanas, David Altengård och Maj Persson

Grafisk form: David Altengård, kontakt@dafoto.se

Omslagsbild: Koltrast på hustak. Fotograf: David Altengård

Styrelse:

Vakant ordförande

Raija Lanas vice ordförande

Bengt Celerander sekreterare

Börje Nilsson kassör

Simon Lundin ledamot

David Altengård ledamot

Maj Persson ledamot

Bert Rydhagen suppleant

Kerstin Svensson suppleant

Petra Rundqvist suppleant

0700 44 78 16

0709 299 588

0735 42 52 27

0737 708 705

0708 44 77 68

070 534 32 94

0706-599 672

0708 69 11 11

0709 477719

raija.lanas@edu.ystad.se

celanderbengt@gmail.com

hbn949@gmail.com

simonlundin@hotmail.se

kontakt@dafoto.se

maj@majpersson.se

rydhagen.bert@gmail.com

kerstinharriet@gmail.com

petra.rundqvist@bollerup.se

Adress: NFY, c/o Bengt Celerander, Öja Byaväg 95, 271 98 Ystad **Bankgiro:** 199-5844

Organisationsnummer: 848000-8658 **Webbplats:** ystad.naturskyddsforeningen.se

Det nya naturliga

På sin balkong sitter min 84-åriga mamma och spanar efter en hare som återkommande gläder henne med sina besök på gräsmattan under. Den haren har betytt mycket för att hon ska orka med den sociala distanseringen under detta onormala Corona-år.

Jordens befolkning växer, fler flyttar in till städerna, mer måste odlas, mer energi krävs, konsumtionen ökar. Befolkningstillväxt, urbanisering och resande skapar gynnsamma förhållanden för virus. Många och nära kontakter ger möjligheter för viruset att sprida sig. Men pandemier är inte det enda nya normala som vi måste förhålla oss till. Klimatet ska nu jämföras med perioden 1991-2020 eftersom det gamla normala inte stämmer med det nya normala. Och man kanske måste byta det nya normala med ett ännu nyare normalt redan efter tio år. Våra utsläpp fortsätter ju att öka.

Årets nummer av Ystadnatur handlar om Ystads natur. Det som var normalt och naturligt förr måste förhålla sig till det nya normala och det nya naturliga. År 2030 räknar man med att 70% av Sveriges befolkning bor i städer och tätorter. Vi måste

tänka efter hur vi kan få in naturen i staden. Vi måste tänka till kring hur vi kan få pollinatörer att överleva, hur och vad vi kan odla, om det gamla naturliga är det bästa för att undvika sandflykten, och vilka nya arter som gynnas av staden och det nya klimatet. Det kan ni läsa om i de olika artiklarna och förutom det också om olika smultronställen och oaser i kommunen.

Hur ska vi göra i staden Ystad, förtätning eller expansion? Ska vi bygga på jordbruksmark? Hur kan vi arbeta med naturen och inte mot den? Kommunen gör sin översiktsplan för 2030 och vi är glada att vi har ett samhälle där vi kan få vara med att påverka för tank efter själv! Vad är det som verkligen betyder något? Vad får dig att stanna upp och dofta, njuta, känna glädje? Är det liljekonvaljen i skogsbrynet på våren, är det koltrastens dova flöjtande en ljummen kväll, är det när du skönjer groddarna av de fröer du satte i landet, är det att den knotiga tallen klarade sig undan erosionen ett år till? Kanske är det att du har fått en hare till kompis?

Raija Lanås, vice ordförande

Städers grönstruktur skapar förutsättningar för biologisk mångfald och ekosystemtjänster

Parker och grönområden med mer eller mindre naturliga miljöer utgör viktiga, och ibland unika, livsmiljöer för många arter. Dessutom bidrar de med möjligheter att få uppleva natur och biologisk mångfald på nära håll. Stora sammanhängande grönområden erbjuder mer av både artmångfald och ekosystemtjänster än mindre plättar av grönt. När städer och tätorter växer, både genom att expandera och genom förtätning, är det därför akut att bevara och utveckla en större sammanhängande grönstruktur, både för att säkra framtida biologisk mångfald och invånarnas möjlighet att uppleva natur inpå knuten.

Mångfalden får plats i staden

De senaste åren har allt fler forskningsstudier visat att grönområden och naturmiljöer i och omkring städer kan vara hem för många arter, även ovanliga och hotade sådana. I Australien finner man till exempel omkring 30 procent av kontinentens rödlistade arter i de mest urbaniserade regionerna (Ives m.fl. 2016). Detta kan låta motsägelsefullt; urbaniseringen är ju, tillsammans med intensifieringen av jordbruket, en av de starkaste

drivkrafterna bakom förlusten av biologisk mångfald (Foley m.fl. 2005). Trots detta kan städers trädgårdar, koloniområden, parker och kvarlämnad natur utgöra betydlig bättre livsmiljöer än omgivande jord- och skogsbrukslandskap, där naturmiljöer i stort sett helt förvunnit det senaste århundradet. I städer förekommer också helt nya miljöer, till exempel så kallade ruderatmarker på gamla industritomter och bangårdar. På sådana platser gynnas särskilt växter och insekter som annars lever på

torra, näringsfattiga och solbelysta marker. Sådana är annars ovanliga i dagens landskap. Vad som är viktigt att komma ihåg är att städer i stor utsträckning gynnar andra arter än de som finns i det omgivande landskapet utanför städerna. Därför behövs åtgärder för bevarande av biologisk mångfald både i städer, inom jord- och skogsbruk, och såklart i kvarvarande naturmiljöer.

I Malmö har vi kunnat visa att trädgårdar och gröna bostadsgårdar är viktiga för mångfalden av vildbin, men att detta framförallt gäller villområdenas trädgårdar (Persson m.fl. 2020). Gröna gårdar till flerfamiljshus är tyvärr betydligt fattigare på arter. Det beror sannolikt på att sådana gårdar ofta enbart består av gräsmatta och prydnadsbuskar, som inte uppskattas av arter med särskilda krav på sin livsmiljö. Och dessutom utgör höga hus barriärer för vildbins förflyttning, vilket gör det svårare för dem att nå gröna miljöer i tätbebyggda städer.

Urbana ekosystem hotas av expansion och förtätning

Arter som lever i städer hotas idag av urbanisering på två fronter, nämligen expansion och förtätning (Lin & Fuller 2013). När städer expanderar genom att ta ny mark i anspråk i

utkanterna omvandlas relativt orörd mark till bebyggelse, infrastruktur och anlagda parker. I vissa fall, särskilt i Sverige, kan omlandet kring städer vara rikare på biologisk mångfald än jord- och skogsbrukslandskap, eftersom markområden reserverades för exploatering i mitten av 1900-talet men sedan fått stå relativt orörda då den snabba utbyggnaden av mindre städer avstannade (Hedblom & Söderström 2008). I större städer sker urbanisering idag i stor utsträckning genom förtätning, då till exempel gamla industritomter (med ruderatmarker) och öppna ytor på större tomter bebyggs, ofta med flervåningshus. Ofta får även grönområden och koloniområden delvis stryka på foten för att ge plats åt ny bebyggelse, särskilt i kollektivtrafiknära lägen. Både expansion och förtätning leder till direkt förlust av livsmiljöer för många arter och till försämrad kvalitet på det gröna som blir kvar, både eftersom det omvandlas till parker och trädgårdar med intensiv skötsel och prydnadsväxter, och eftersom artificiellt ljus och andra föroreningar ökar.

forts. nästa sida

Dessutom leder förtätning till att kvarvarande parker utnyttjas och slits hårdare av fler besökare (Haaland & van den Bosch 2015) och ibland beläggs delar av parker till slut med grus eller konstgräs för att tåla slitaget.

Stadsplanering, gestaltning och skötsel spelar roll

Både storleken och fördelning av städers grönområden och deras innehåll (jordmån och växtlighet) påverkar vilken biologisk mångfald de kan hysa, och därmed också vilka naturupplevelser och andra ekosystemtjänster de kan erbjuda stadens invånare och besökare. Forskning visar att när det gäller fåglar så kan större sammanhängande natur- och grönområden i städer bli hem för ovanliga arter, trots att de annars är känsliga för störningar från människor. Om man istället bara behåller små fickor av grönt, till exempel små parker eller villaträdgårdar, så gynnas istället redan vanliga arter och sådana arter som vi kan uppleva som problem (Sushinsky m.fl. 2015).

För både fåglar och insekter är det viktigt att de gröna miljöerna är "naturliga" och till exempel erbjuder gott om inhemska växter som de kan leva av (Aguilera m.fl. 2018, Narango

m.fl. 2018). Fjärilars larver är ofta kräsna när det gäller vilka växtarter de kan äta och tolererar sällan exotiska växtarter; och gräsmattor är riktiga öknar för fjärilar! Detta kan sin tur leda till att det finns mindre mat, alltså färre insekter, för småfåglarna under den viktiga häckningsperioden (Narango m.fl. 2018). För att förbättra de gröna miljöerna krävs alltså en ny sorts gestaltning (design) och skötsel av parker och trädgårdar, jämfört med den gängse modellen av kortklippta gräsmattor och exotiska träd och prydnadsbuskar. I dagens Sverige består i snitt nästan 25% av våra städer av gräsmattor (Ignatieva & Hedblom 2018). Dessa kostar stora pengar att sköta varje år, utan ge tillbaka varje sig biologisk mångfald eller några större upplevelser. Att ställa om delar av vårt bestånd av gräsmatta till ängar, fruktlundar eller skogsdungar skulle vara ett sätt att ganska enkelt, och med sänkta skötselbehov på sikt, erbjuda både livsmiljö för fler arter och mer upplevelser för stadens invånare, stora som små.

Stadens natur ger många olika nyttor

Förutom att ge plats för biologisk mångfald bidrar stadens grönområden med många andra nyttor till

invånare och besökare. Dessa kallas ibland för ekosystemtjänster. Det mest uppenbara är nog att skapa utrymme för upplevelser och rekreation för stadsbor. Det finns idag överväldigande bevis för att vistelse i naturen har läkande egenskaper (WHO 2016), och att alla våra sinnen är inkopplade i vår upplevelse av natur. Som exempel kan nämnas att lukten av skog i kombination med att höra fågelsång sänker stressnivån mer än synintrycken när vi är i naturen (Hedblom m.fl. 2019). Därför behövs större och mer naturliga grönområden, som till exempel ger plats för fler häckande sångfåglar, vara tillgängliga för fler människor. En annan viktig uppgift är att ge barn möjlighet att uppleva och lära sig om naturen. Det är inte alla som har tid, råd eller kunskap för att göra utflykter till naturområden utanför staden. Därför spelar den stadsnära naturen en viktig roll för många. I dag lever ungefär 85% av Sverige befolkning i städer och tätorter, och med en hög grad av urbanisering riskerar vi som befolkning att förlora vår omedelbara anknytning och förståelse för naturen (Soga & Gaston 2018). Anknytning till naturen kan i sin tur vara mycket viktig för framtida engagemang i frågor om biologisk mångfald och klimat, både i och utanför våra städer.

Andra nyttor som grönområden bidrar med rör till exempel reglering av lokal temperatur och luftkvalité, infiltrering och fördröjning av dagvatten, möjlighet att ta ut biomassa för energiproduktion, samt mat från koloniträdgårdar och fruktträd i offentliga miljöer (Gomez-Baggethun & Barton 2013). En global studie har visat att, när man tar med dessa nyttor i beräkningen, lönar det sig alltid ekonomiskt att investera i att rusta upp kvalitén på städers gröna miljöer (Elmqvist m.fl. 2015). Att bortse från att bygga en stark grönsstruktur och att bevara och skydda stadsnära naturmiljöer blir alltså kostsamt i längden, och tyvärr näst intill omöjligt att göra ogjort. Därför har kommunernas planerare och parkförvaltningar ett stort ansvar och en stor utmaning i att forma städer som både ger plats för många människor och samtidigt bidrar till livskraftiga ekosystem.

*Anna Sofie Persson, forskare
Centrum för miljö- och
klimatforskning, Lunds universitet*

Källförteckning och bilder finns på:
[ystad.naturskyddsforeningen.se/
ystadnatur](http://ystad.naturskyddsforeningen.se/ystadnatur)

Fåglar i staden

En del fågelarter har kunnat anpassa sig till de villkor människan erbjuder i form av häckningsmiljöer, skydd och födotillgång. Det är naturligtvis en tillgång, att kunna ställa om sitt liv mer eller mindre. Som exempel kan anföras gråsparv och ladusvala. Andra arter, säkerligen de flesta, är helt beroende av att inga eller få förändringar sker. Här presenteras några exempel på fåglar som gärna har flyttat över till människans domäner.

Tornseglare

I sin ursprungliga miljö är det i klippbranter och i trädhål den finner sin boplatz. Så är det ännu på vissa håll i norra Sverige och möjligen fortfarande på Gotland. I Ystad, precis som i andra samhällen, finns bohålen under takpannor. Husväggar har fått ersätta branterna i bergen. Takpannorna ser numera inte riktigt ut som förr. Breda och storkupiga takpannor har ersatts med konstruktioner, som ger mindre utrymme för tornseglarna att tillreda sitt enkla bo. Det finns förstås människor som generöst tillhandahåller speciella holkar, som ersättning för ett minskande häckningsutrymme.

Än går det i alla fall att under några sommarmånader kunna se, och inte minst höra, skriande tornseglare dra fram i luftutrymmet ovanför Ystads korsvirkeskvarter.

Turkduva

En art som verkligen tagit människans hjälp för sin spridning är turkduvan. Med början på medeltiden, när det osmanska riket avancerade mot Västeuropa, fick turkduvan skydd genom att den islamska läran värnade om artens fortbestånd. Skyddstanken blev väl inte densamma när turkarna stoppades i Wien 1683. Ursprungligen från Indien, fortsatte likväl turkduvans expansion mot

nordväst, och till Sverige kom den i mitten av 1900-talet. Den första fågeln sågs i Halland 1949 och den första häckningen ägde rum i Harlösa i Skåne 1951. I mitten av 1970-talet gjordes en inventering i Ystad och då uppskattades beståndet till 94 par för att några årtionden senare ha sjunkit till ca 27 par. I dagens läge är det osäkert hur många som finns kvar men någon ökning är det troligen inte frågan om från denna nivå.

Vintertid kunde flockar ses bl.a. vid klostret, vid östra delen av Östra kyrkogården och vid de höga silona i hamnen. Som mest sågs vid ett tillfälle 242 turkduvor där 1985.

Precis som över hela det svenska utbredningsområdet har den numera minskat i antal, möjligen delvis beroende på att spannmåls-hanteringen i siloanläggningar nu sker i slutna system. Det blir ingen spillsäd över till turkduvorna. Numera kan den också ses i mindre byar och samhällen där det inte är helt osannolikt att matning vid fågelbord har en viss betydelse.

På latin heter turkduvan *Streptopelia decaocto*. Artnamnet *decaocto* betyder arton och kan härledas till den grekiska mytologin där det berättas att en flicka i tjänst hos en snål husfru endast erhöll arton

para om året i lön. När hon i sin nöd klagade hos gudarna skapade Zeus en duva som kunde meddela omvärlden den fattiga flickans belägenhet. Som hämnd fick hon alltså igenom sin klagan var gång duvan ropade sitt läte med innebörden: höj min lön!

Huvudsakligen stryk- och stannfågel

Svart rödstjärt

Inte alls lika allmän som den vanliga rödstjärten är den nära släktingen svart rödstjärt. Det är en fågel, som också har förmåga att byta ut de bergiga naturliga häckningsplatserna mot mänskliga byggnationer med tillhörande miljöer. Man kan hitta den i hamnområden och i förfallna fabrikslandskap men också vid stenbrott och vid större gårdskomplex. Sången är en rasslande strof, som kan höras på olika ställen i den gamla stadskärnan (t.ex. runt Stortorget) men också i hamnområdet och vid olika industribyggnader i Ystads utkanter. Den sitter ofta högt uppe på en tornspira eller på en takås när sången framförs. Flyttfågel men vinterfynd förekommer.

forts. nästa sida

Pilgrimsfalk

En annan art som gärna utnyttjar "bergen" runt hamnen är pilgrimsfalken. Förvisso är den inte beroende av att söka föda i stadsmiljö för den kan onekligen förflytta sig lätt till fågelrika närliggande områden. Men tamduvor försmår den säkert inte. Arten har i Sverige hittats i flera hamnar eller där det finns höga byggnationer. För några år sedan uppmärksammades ett par pilgrimsfalk, som häckade på toppen av vattentornet i Kristianstad. Det är absolut ingen vanlig syn så den intresserade får nog leta noggrant vid mer än ett tillfälle för att få sitt lystmäte stillat. Flyttfågel men övervintring sker.

Ringduva och koltrast

Två arter som numera delvis räknas som "stadsbor" är ringduva och koltrast. De har inte alls lämnat sina hemmiljöer i skogen, men åtminstone delvis har de flyttat in till städer och samhällen, där de utnyttjar bra häckningsmiljöer i kombination med bra tillgång till näring och skydd. För ringduvans del tros inflyttningen till samhällenas trädgårdar och parker ha skett runt 1950. Ringduvan är flyttfågel men den stannar ofta länge och återkommer tidigt och ibland sker också övervintring.

Avslutning

Inte ens i sin medeltida kärna är ju Ystad en veritabel stenöken, och man behöver för övrigt inte heller bege sig så värt långt bort från Stortorget för att möta en helt grön natur.

Hamnen inspirerar vintertid med ofta stora flockar av änder, havet öppnar sig för fågelstudier såväl väster om hamnen ut mot Lilleskog, som österut mot Världens ände och Sandskogen. Strax norr om Sandskogen finns Öja mosse och norrut finns ett rikt fågelliv runt Hedeskoga och Källesjö och i Bergsjöholmsskogen.

Paul Axelsson

Program 2021

På grund av pandemin trycks inget programblad för 2021.

Föreningens aktiviteter kommer publiceras löpande på:

ystad.naturskyddsforeningen.se.

Koltrasten

Denna folkkära nationalfågel. Denna diskreta granne. I gränslandet mellan ljus och mörker sitter den där och stirrar. Som ett pulserande hjärta studsar den fram över gräsmattor och vissna löv. Lyssnande, letande efter ätbart. Inte hänsynslös och kraxande som de större. Inte lika ivrig och stressad som de minsta. Som stannfågel yttrar den sig dyster och melankolisk under vintern för att pulsera fram ettrigare i takt med att dygnet blir ljusare. Vem har inte sett siluetten på ett hustak och mått bra bara vid tanken på dess behagliga läte. V:et i näbben när junikvällen dröjer sig kvar. Härskaren som ljuder ut sin årstidshyllning.

Pigg och alert är den uppe tidigt efter ett sommarnattsregn. Längs en grusväg syns skvättande vingspetsar i höjd med mina fötter. Ett ogenerat sista bad innan vaksamhetens sinne vänder blicken upp. Helt still och sen iväg med ett alarmerade väsen till sina artfränder. Ensamma i flock socialisera de likt små barn som är nya för varann. Som pendlade bussresenärer kliver på sin buss äntrar de ny mark sökande efter mask. Ibland sprättande och stökande. Ibland med målmedveten näbbprecision.

Då och då har jag stört en solbadande koltrast. Skrämd likt en fåfång som hoppats få vara själv. Blixtstill med vingarna utbredda. Huvudet på sned med skarp blick uppåt. Här gäller det att visa samma vördnad som för solande grannar i allmänhet. För visst är det så vi byggt vår relation till denna fågel. Anspråkslös och försiktig lever den nära oss. Oftast bara en husvägg mellan. Vi väcker den med ytterdörrens gnissel en grå eftermiddag i november. Den väcker oss med skönsång en tidig morgon i maj. Den är nära oss, vi är nära den. Glöm inte att lägga ut frön och äpplen vintertid för nationalfågelsång kommande junikvällar.

*Text och foto
David Altengård*

Smultronställen i Ystads kommun

Alkärret

En oas – vad behövs för att få utnämna en plats till en oas? Vatten – ingen oas utan vatten, så klart! Träd? Jo det behövs, men måste det vara dadelpalmer? Duger det inte med alar och alkottar? Jag tycker nog det. Under vinter-vår har jag, för att hålla benen i form, varje dag – i princip – gått en förmiddagspromenad. Som tur är har jag grönområden nästan direkt utanför kökstrappan så det är ingen större ansträngning som krävs för att komma i väg. Och nu på våren snarare tvärtom.

Redan i början av min runda passerar – nej, inte passerar – kommer jag till Alkärret, en f.d. lertäkt som i dag är som en alskog som står i vatten. Den ligger omedelbart öster om Scoutgården på Ardennerområdet. Här har gymnasiesärskolans elever byggt bryggor så man kan gå en tur i området utan att bli blöt om fötterna. De har också satt upp ett antal holkar för mesar, knipor, fladdermöss. Fåglar i vattnet och fåglar i träd och holkar gör att det kan bli så att jag inte passerar, jag blir stående här och ser, lyssnar.

Vattnet, med nedfallna grenar, starrtuvor, småbuskar, måste vara en rik födoresurs. Här kan fåglar hitta insekter i bladverket, småkryp i vattenytan och på nedfallna grenar. På denna lilla yta har jag under våren-försommaren kunnat höra de flesta av våra sångare. Bofasta talgoxar, blåmesar, och koltrastar börjar sångsäsongen. Så kommer gransångaren och lövsångaren. En järnsparv gästade och till de tidigare inflyttarna hör svarthättorna, flera par i området och flitiga fortfarande. Rödöstjart och svartvit flugsnappare dras förstås till holkarna och hörs ofta. Ett par näktergalar verkar tävla att döma av intensiteten i sången. En trädgårdssångare är också flitig. Ett par ärtsångare sticker emellan med sina enklare strofer. Inte konstigt att man blir fast här.

I vattnet brukar en grupp gräsänder kajka runt. Bara en gång har jag sett en hona med ungar, så de är här mer för att äta. Ett rörhönepar återkommer varje år och i år fick de ut fyra dunbollar. De är inte lätta att fotografera här, det finns för mycket

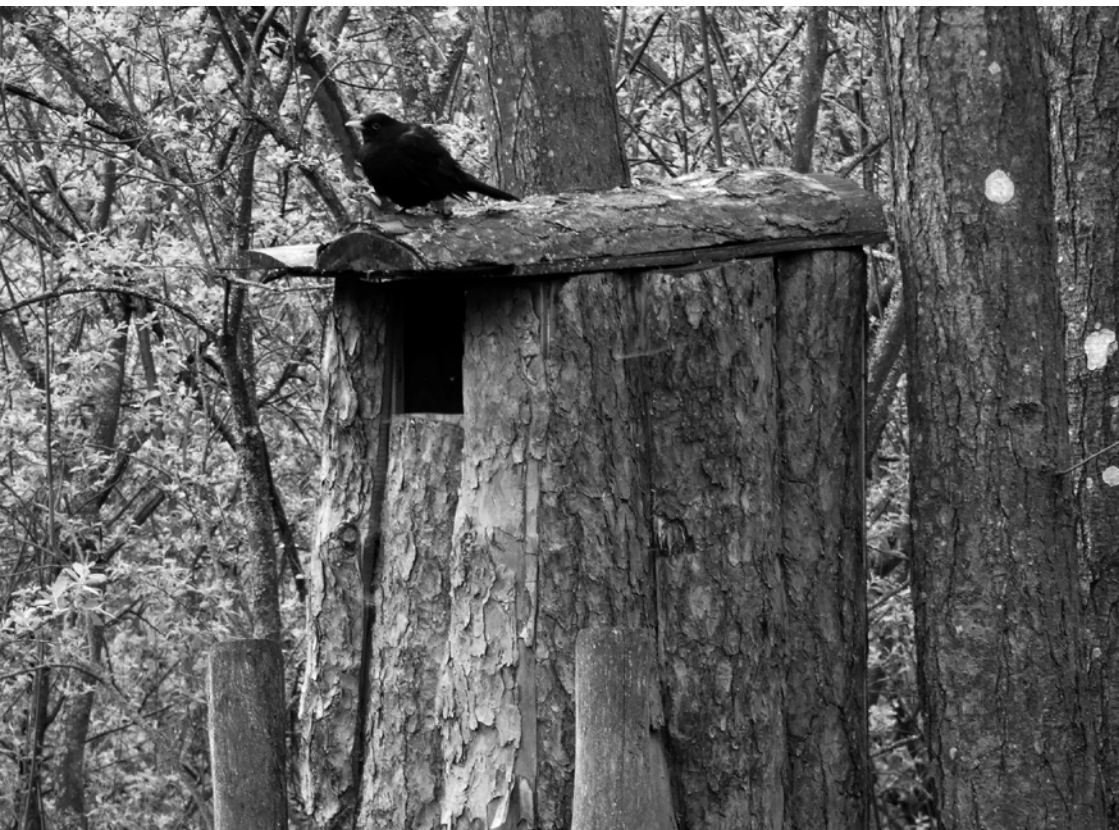
Smultronställen i Ystads kommun

att gömma sig bakom, men några bilder har det blivit. Ett kråkpar har byggt i en av alarna och fått ut minst en unge, som tog paus på ett räcke under en första flygtur och hade svårt att komma vidare. Min närvaro utlöste ett högljutt kraxande från föräldrarna innan den tog mod till sig och flög iväg.

Tillbaka till utgångsfrågan: Kan ett alkärr vara en oas? Om man vidgar

betydelsen till en plats där man vill vistas och kan få rika naturupplevelser så är det utan tvekan en oas. Och – var i världen har koltrastarna rymligare holkar än i Alkärrret?

*Text och foto
Bert Rydhagen*

Smultronställen i Ystads kommun

Sydkustens tallar

Pinade av östan. Formade av ihållande västan. Ståtligt sträcker de på sig och vill synas. Samtidigt sköra, återhållsamma i sitt växtsätt. Med ödmjukheten under mark står de där och anpassar sig till det utrymme och den näring som ges.

Livligt gröna när solen värmer. Silvergrå när molnen tätnar och luftfuktigheten stiger. Som blöta kaninsvansar dallrar barrklasarna i ösregn. För att i starkt motljus förvandlas till taggiga igelkotts-siluetter.

Harmlösa och vackra dagtid förvandlas de till skräckinjagande fågelskrämmor i skymningsljus. Som stora häckvastar tornar de upp sig längs erosionslinjen medan solen sjunker vid horisonten. När månen avlöst solen syns glittrande barr och kottar i trädtopparna.

Dagen gryr över sandstranden och sakta men säkert framträder individ efter individ. Alla säregna med unika former. Vissa påtagligt ansträngda av Östersjöns piskande. Stormvindar har tagit grenar från stammarna,

sand från rötterna. Ändå står de kvar, vrider sig sakta till medvind. Med framtidstro att skjuta nya skott i en ny riktning.

En och annan har gett vika. Slitits loss av vågornas kraft. Följt med ut till havs och lämnat strandlinjen mer sårbar. Kanske förvandlats till drivved som spolats upp på en ny plats. Blivit lägereld åt en ensam kustfiskare. Eller förmulnat och givit näring åt en ny tallplanta, vars frö sköljts iland från en annan vindriktning.

Alla dessa öden och möjligheter. Orsaker och anledningar till att Sydkustens tallar står där de står. Några skyddade av andra. Enstaka vid frontlinjen tvingade till ett hårdare men förändligare liv. Med utrymme att synas, avstånd som ger perspektiv. Formade av platsen. Av tiden.

*Text och foto
David Altengård*

Smultronställen i Ystads kommun

Sandhammaren och Hagestads Järar

Smultronställena i Ystads kommun är många! Kommunens 17 (!) naturreservat/naturvårdsområden bjuder på ett spektrum av naturupplevelser.

Gillar man att vandra så kan du välja bland de som ligger utmed sydkusten i östra delen av kommunen. Från Ystad räknat så är det Ystads sandskog, Norra sandskogen, Hammars backar-Kåsebergaåsen, Backåkra, Hagestad, Hagestad-Järar och Sandhammaren.

Jag väljer att beskriva två vandringar. Takten bestämmer du själv!

1. Sandhammaren

Parkera vid kiosken nära fyren. Från parkeringsplatsen går en markväg västerut. Följ den, den är lättgången. Du går genom helt opåverkad natur med vindpinad skog och sanddyner. Små enkla hus är gömda mellan sandkullarna och från dem går oftast en stig till stranden. Du kan alltså korta av vandringen, om du vill. Följer du vägen till dess slut efter ca 2 km, så upplever du unika växter,

fågelsång och dofter av sand och tall i förening. Framför dig har du nu det stora flygsandsområdet på Sandhammaren. Ta dig ner till den milsvida sandstranden och vandra tillbaka i ett fantastiskt landskap format av hav och vind. Du har en stor naturupplevelse framför dig om du väljer denna vandring!

2. Hagestads Järar

Parkera ca 500 meter innan fyren på vänstra sidan av vägen. Följ sedan markvägen på högra sidan av vägen. Då vandrar du på Skåneleden. Följ leden och håll höger i vägskiljen. Vandringen går i tallskog med liljekonvaljdoft och fågelsång. Stigen är lättgången. Efter ca 2 km kommer du fram till informations-skyltar om Hagestad mosse och Hagestads Järar. Här kan du välja att fortsätta till Hagestads naturreservat, ta dig ner till stranden och följa den tillbaka eller gå tillbaka på stigen.

Text och foto

Kerstin Svensson

Naturbaserade kustskyddsmetoder och strandfodring

Erosion är en naturlig process som innebär nednötning och transport av sediment med hjälp av vatten, vind, is eller genom så kallade massrörelser som skred eller ras. Erosionen är en av de processer som ständigt formar och omformar jordytan. Motsatsen är sedimentation vilket innebär att material avsätts på en plats och ansamlas där.

På platser så som till exempel Ystad sandskog, är erosionen större än sedimentationen och det innebär att sanden på strandplanet eller i det grunda området transporteras iväg till en annan plats utan att ersättas av motsvarande mängd sand. Under lång tid var kustskyddsarbetet fokuserat på att förhindra borttransporten av sanden. Olika hårda konstruktioner byggdes för att hålla kvar sanden på olika sätt. Vissa metoder fungerade bättre än andra, men i samtliga fall orsakade dessa skydd negativa konsekvenserna för områden nedströms. Ju bättre erosionsskyddet stoppade erosionen, desto värre blev konsekvenserna

nedströms. Flera av de hårda konstruktionerna var också byggda för att fånga upp sand, men när det resultatet uteblev kom insikten om att problemet är att det är brist på sand. Bristen är naturligtvis delvis naturlig, men allt som byggs i kustzonen, som t ex hamnar eller kustskydd, bidrar till förändringar i sedimenttransporten.

Strandfodring, som nu har genomförts vid fyra tillfällen i Ystad, är en metod som, i motsats till de hårda skydden, syftar till att arbeta med naturens egna processer och tillföra den sand som saknas. På så sätt skapas en buffert där erosions- och

sedimentationsprocesserna kan fortsätta utan att det påverkar den befintliga stranden eller områden som ligger nedströms negativt. I Ystad Sandskog har strandfodringen visat sig fungera väldigt bra och erosionen har minskat markant. Naturligtvis varierar omfattningen av erosionen mellan olika år, men totalt sett har den minskat under de tio år som strandfodringen har pågått.

I år ingår strandfodringen i ett stort projekt som heter LIFE COASTadapt. Det är ett EU-finansierat projekt inom LIFE-programmet som drivs av Region Skåne. Projektets syfte är att testa olika naturanpassade åtgärder mot erosion och följa upp effekterna av dessa genom att testa i praktiken, mäta och utvärdera. De naturanpassade kustskyddsmetoderna blir allt vanligare i hela Europa och är tänkta att öka kustens naturliga motståndskraft och återhämtningsförmåga. Dessa metoder gynnar ekosystemtjänster och skapar i bästa fall habitat som bidrar till att öka den biologiska mångfalden.

I Sandskogen kommer vi inom LIFE-projektet att göra en kombination av olika åtgärder. Målet är att stranden och dynerna på ett bättre sätt ska kunna svara på de kustprocesser – vågor, strömmar och vindar – som påverkar dem.

Förutom strandfodringen har expansiva och invasiva arter längs badstigen och vid Fritidsbaren tagits bort. Syftet är att återskapa en mer naturlig växtlighet och främja den biologiska mångfalden. Naturligt förekommande växter, så som strandråg, sandrör och olika sorters örter planteras i dynerna. Under hösten ska olika metoder testas för att gynna tillväxt av sanddyner på det breda strandplanet. Sanddyner är mycket viktiga för att skydda bakomliggande kustområden mot översvämningar vid extrema högvattensituationer och växtligheten på dynerna bidrar till att armera sanden så att den lättare står emot erosion. Flera olika metoder ska testas för att hitta den som är lämpligast för just denna plats. För att komplettera åtgärderna på land sker det testplanteringar av ålgräs i Ystadbukten. Det har visat sig att större ålgräsängar dämpar vågenergi och kan därmed potentiellt minska effekterna av erosion. Frågan är om en planterad ålgräsäng kan få samma effekt och det är det som kommer att testas inom projektet.

I LIFE-projektet vill vi testa nya metoder för att arbeta med naturen istället för mot den. Flera olika metoder kombineras för att få maximal effekt av åtgärderna.

forts. nästa sida

I framtiden kommer den stigande havsnivån att påverka hela kuststräckan genom erosion, översvämning och mer extrema väderhändelser vilket innebär stora utmaningar. Det är viktigt att hitta nya, långsiktiga och effektiva metoder för att hejda kusterosionens negativa effekter samtidigt som vi gynnar och behåller strändernas ekosystemtjänster. Genom att redan idag arbeta proaktivt och ha långsiktiga planer är vi förhoppningsvis

förberedda på de konsekvenser som en stigande havsnivå kan medföra. Förvaltningen bygger i stor utsträckning på att successivt få en allt större förståelse för de processer som påverkar våra kuster och hur vi kan arbeta med dessa utan att skada vår värdefulla natur.

*Mona Skoog, Miljö- och klimatstrateg
i Ystads kommun*

"Nya" växter i tätortsmiljö

Gör man en floravandring i tätortsmiljö kan man träffa på en del "nya" växtarter. Några kan ha funnits länge som enstaka exemplar, men de kan nu med ändrade förutsättningar, t ex varmare klimat, sprida sig längs med trottoarer och i stadsträdgårdar. Jag har valt några som nu kan ses lite här och där i Ystad.

Boerstånds

Som namnet antyder kommer den här ståtliga växten från Sydafrika. Den är under stark spridning i Skåne. För några år sedan fanns endast enstaka exemplar, men nu blir den allt vanligare på t ex obebyggda tomter, nära avskrädesplatser, utmed järnvägar.

Den är ca 0,5 m hög med smala blad och gula korgblommor och har ett lite slingrigt växtsätt.

Litet kärleksgräs

Den här lilla söta gräset gör inte mycket väsen av sig! Om man noga synar gräsarterna mellan gatstenar så kan man få napp. Arten finns på många ställen i Ystads stadskärna.

Den är en nykomling, som i Skåne nästan explosionsartat spritt sig från Malmö till andra orter. Orsaken till ökande spridning är det torrare och varmare klimatet och en annorlunda fotosyntes.

Tittar man närmare på axet så liknar det en klippt veteflåta. Fröna hos många små gräs är mat för småfåglar, som hjälper till med spridningen.

Hårgängel

Växten kommer ursprungligen från Syd- och Mellanamerika. Den är under stark spridning och förekommer lite varstans där det är näringsrikt, torrt och sandigt, t ex vid husgrunder, gatspringor, trädgårdar.

Den är decimeterhög, har borsthårig stjälk försedd med glandelhår. Har svagt från doft.

Hönshirs

Gräset på bilden kommer från tropiska delarna av Asien och har kallats världens värsta ogräs. Det sprider sig nu i Sverige och är ett problem inom jordbruket p g a sitt aggressiva växtsätt och stora fröproduktion. Spridningen sker med halm, jord och maskiner. På bilden syns det på hamnplanen i Ystad.

Det varmare och torrare klimatet kommer att förändra florán även i tätorter, vi ser bara början på den utvecklingen.

Utöver de arter som nämnts ovan finns en hel del andra spännande arter som blir vanligare. Vildkorn, vinterportlak, klotullört, blodhirs...

Tätortens flora kan bjuda på många överraskningar om man tittar efter!

Bilder på alla växterna finns på:
ystad.naturskyddsforeningen.se/
ystadnatur

*Text och foto
Kerstin Svensson
Floraväktare*

Oas mitt i stan

En oas mitt i stan – var finns den? Ett område som gränsar till två stora och vältrafikerade gator samt industriområdet i öster. KOLONIOMRÅDET ÖSTRA SOMMARSTADEN i Ystad.

Gå in genom grinden känn lugnet, stillheten och efter en stund har hjärtrytmen och andningen blivit mer normal. Trafikbullret från gatorna försvinner bakom de höga och täta syrenhäckarna. Industriernas buller och avgaser stör inte heller.

Vad har vi då i koloniområdet som är så fantastiskt? De dryga 160 kolonisterna har olika intressen men jag tror att de flesta känner avkoppling, njutning och odlarglädje i sin koloni. Alla kolonier har ett större eller mindre hus att pyssla om, en del en stor gräsmatta och andra ett större odlingsområde. Ja, det är många intresseområden, som kan tillgodoses, dock inte alla t ex krävs bygglov från kommunen och föreningens ordningsregler talar t ex om när och hur häckarna ska klippas.

Många bor i sina stugor flera månader (enligt stadgarna är det tillåtet från början av april till slutet av oktober) där vi ges möjlighet att vara nära jorden, växterna och djuren. Barnen har större ytor att leka på, kan ha sina

studsmattor och badbaljor.

Lyckan är att få sitta bakom uterummets glas eller på uteplatsen och följa fåglarnas beteende vid sökandet efter boplatz, parning, bygget av boet, ruvningen, matning av ungarna och plötsligt flyger ungarna ut på vingliga vingar. På min tomt brukar jag i mina fyra holkar kunna följa gråsparv, talgoxe, rödhake, rödstjärt med flera. Koltrasten har i sommar haft sitt rede i äppleträdet resp på en vinstocksgren. Duvor och skator kämpar i de större träden. Humlor och fjärilar visar intresse för insektshotellet och ”holk” för fladdermus finns på en granntomt. På kvällen eller tidig morgon kan jag se igelkotten eller kaninerna. En och annan vildkatt smyger också omkring. Spännande och rogivande att följa djuren och deras kamp för överlevnad.

Odlingarna styrs av intresse och behov. Mitt grönsaksland får jordförbättring genom kompost, som jag på hösten gräver ner. På hösten sätter

jag vitlöken och sår lite dill.
På våren brukar potatisen komma först i jorden, därefter lök, morötter, gulbeter, mangold, dill, persilja, sallad mm. Purjolöken, sallad, tomat, minigurkor, grönkål, pumpa, squash och kronärtskocka sår jag inomhus under växtbelysning och plantorna får komma i jorden när vädret tillåter. Största lyckan är att få se fröet gro och plantan växa. Allt blir ekologiskt – ingen konstgödsel och inga besprutningsmedel får påverka plantorna.

Äppleträdet brukar ge god skörd, liksom krusbären, vinbären, björnbär, vindruvor och fikon. Ibland händer det att duvor och andra fåglar hinner skörda innan jag, men dom ska ju också leva ett bra liv.
Rabarberna förgyller våren och hjälper till att fylla på syltförrådet.

Sommarblommor, perenner och prydnadsbuskar är utsprida i rabatter längs gångar och tomtgränser i min koloni. Tror att blommor och grönsaker har lika stor andel av ytan. Känn värmen i hjärtat när det första vintergäcken visar sig i slutet av januari, sedan följer vårlökarna i rask följd. I juni och juli exploderar rabatterna i allehanda färger och rosorna förgyller det hela med sin doft. Dahlor, gladiolus och flox kommer på hösten.

Mina egna odlingar och "pratet" med växterna är bästa medicinen för min hälsa och allmänna måendet. Säsongen börjar efter nyår då drömmarna om kommande säsong sätter fart. Frökatalogerna är en stor del liksom trädgårdstidningar. Vilka nyheter eller annat spännande finns? I slutet av februari hänger jag upp växtbelysningen i mitt badrum (golvvärmen sätter extra fart på groningen) och sår fröerna resp skolar om de små plantorna efter hand de växer till sig.

Gemenskapen med grannarna och glädjen att få titta på deras odlingar över häcken är givande. Ibland byter vi plantor och perenner eller vattnar varandras blommor och passar husdjuren.

På området har vi en bastu, som en grupp bastumedlemmar nyttjar. Vi spelar boule, har diverse aktiviteter. Klorofyllgruppen syftar till att lära om odling, ta hand om växter och träd samt förvandla trädgårdsavfall till kompost. Aktivitetsgruppen arrangerar bl a loppmarknad, midsommarbrunch, växtbytardag.

Kan tillvaron bli bättre? Här i kolonin får vi avkoppling, njutning och upplever odlarglädjen.

Lena Holmquist

Fridlysta och rödlistade växter under 2020

I redovisningen Fridlysta och rödlistade växter i Ystads kommun i förra årets Ystad Natur saknades återfynd av ett antal arter. Under år 2020 har några hittats. Jakten på återstående fortsätter!

Skarviken är ett känt område för Ystads naturvänner. Från att ha varit betat växer nu området igen, men fortfarande kan rara växter hittas där. Vid strandkanten på en gräsyta växer ett 10-tal exemplar av **smal käringtand** (*Lotus tenuis*) (NT). Senaste rapporten var år 2004.

Klibbveronika, (*Veronica triphyllos*) (VU) är en mycket tidig vårväxt. Den finns på Hammars backar och vid Backåkra. Den intensiva blå färgen lyser i sanden eller i det torra gräset. Sandkornen fastnar i de klibbiga glandlerna (=klibbkörtlar) på växten.

Knölvial, (*Lathyrus tuberosus*) (VU), har jag letat länge efter. I år lyckades jag finna den. Den blommar ganska sent i augusti. Växten har

inte rapporterats sedan 1998 i Ystads kommun, så det var extra roligt att hitta den på en gammal fyndlokal vid Furuhus mosse. 10 stjälkar/skott noterades.

Spetsnate, (*Potamogeton acutifolius*) (VU och fridlyst) rapporterades första gången i Sverige 1824. Vattenväxten förekom under 1800-talet i näringsrika mörkgravar, varav många fyllts igen. Endast 3 kända fynd finns nu kvar i Skåne, varav två i Ystads kommun nära Kärragården vid Krageholms slott (bild nästa sida). Ca 50 m² noterades på en av lokalerna.

Krypfloka, (*Heloscadium inundatum*) (EN och fridlyst) växer på samma ställe som spetsnate i

kanten av gölarna. Krypflökans blad kan förväxlas med vattenblinkens. Det är bl a de gröna nyanserna i färg som skiljer. Ca 250 exemplar noterades.

Än återstår några rödlistade och fridlysta arter att leta upp i min självpåtagna utmaning! Spännande jakt fortsätter kommande sommar!

*Text och foto
Kerstin Svensson
Floraväktare*

Till minne av

L I S B E T H B O R G S T R Ö M

När NFY år 2004 behövde en ny kassör efter Gertie Pahlberg kunde valberedningens Alfred Gustavsson med stor tillfredsställelse meddela att han hade funnit en värdig efterträdare – Lisbeth Borgström. Och visst har han fått rätt. I en naturskyddsförenings styrelse räcker det inte med att kunna blommor och fåglar, det är mycket annat som ska fungera. Att sköta det ekonomiska kräver fackkunskap och det hade Lisbeth. Att bokföra och göra årsredovisningar är viktiga dokument och allt sköttes med bravur av Lisbeth.

Men det var mycket annat också som Lisbeth hade hand om. Ett medlemsregister skulle föras och olika medlemmar bokföras i olika grupper. För en del fick vi kommunala bidrag, som skulle sökas. Rapporter skulle skickas in till vår riksförening för återbäring av medlemsavgifter. Och annat som vi övriga i styrelsen inte behövde bekymra oss om. "Det fixar jag", var ett ofta hört uttryck av Lisbeth.

Utöver det som en kassör skall göra tog Lisbeth sig på andra uppgifter. När vi skulle skicka ut våra skrifter

och program bjöd Lisbeth hem några vänner och de satte sig och stoppade skrifter i kuvert och frankerade. Och postade. Styrelsen kunde bara tacka och buga. När det var dags för årsmöte med servering av kaffe var det Lisbeth som såg till att det handlades det som behövdes och höll i kaffekokning och servering.

Lisbeth var en flitig deltagare i föreningens aktiviteter. Botaniken var hennes främsta intresse och hon deltog i aktiviteter som inventering och botanikexkursioner. Även sedan hon tragiskt drabbats av sjukdom var hon aktiv och höll koll på vad som hände i naturen och rapporterade på Facebook.

Vi i styrelsen saknar henne och tänker med stor tacksamhet på hennes insats för föreningen.

Till minne av

GUDRUN EJLERSSON

Närmast anhöriga är döttrarna Anna och Maj. Gudrun arbete och intresse har kretsat kring naturvård och biologi. Hon var marinbiolog till en början och dök på västkusten och vad många kanske inte vet hittade hon och hennes man en gammal myntskatt som de bärgade. Hon arbetade i många år på Ystad gymnasium och var en omtyckt kollega och lärare. Gudrun var mycket aktiv och alltid på väg till någonting; en utflykt i med naturskyddsföreningen, ett morgonpass med simning i havet eller i bassängen, svamp och bärplockning, eller till sjukhuset för att muntra upp en vän. Hon var positiv, praktisk, omhändertagande och tillåtande till sin natur. Gudrun var en mästare på att inte slänga någonting. Hon var uppvuxen på landet, vilket kan förklara några av hennes egenskaper som sparsamheten, men även det stora intresset för växter och djur. Speciellt marinbiologi, men även flora och svamp var hon mycket kunnig i. Döttrarna var hennes stolthet i livet och hon har uppmuntrat deras kreativitet och uppfostrat dem till naturälskare, vilket inte är ett dåligt arv.

Verksamhetsberättelse 2020

Naturskyddsföreningen i Ystad är lokalförening inom Svenska Naturskyddsföreningen och dess länsförbund Naturskyddsföreningen i Skåne. Naturskyddsföreningen i Ystad har under året samarbetat med Naturskyddsföreningens lokalkretsar i Tomelilla och Simrishamn. Exkursioner har genomförts med Naturskyddsföreningarna i Tomelilla och Simrishamn.

Representation

Naturskyddsföreningens i Ystad styrelse 2020: Raija Lanås, v. ordf., Bengt Celander, sekreterare, Börje Nilsson, kassör. Ledamöter Simon Lundin, David Altengård och Maj Persson. Suppleanter: Kerstin Svensson, Bert Rydhagen, Petra Rundqvist och Lisbeth Borgström.

Revisorer: Kerstin Persson och Bengt-Ingvar Olsson. Suppleanter: Bo Wallqvist och Ulf Wilhelmsson.

Naturskyddsföreningens i Ystad valberedning har utgjorts av: Olle Ohlsson, Margareta Nörregård och Astrid Hansson.

Föreningen var ej representerad på föreningens länsstämma.

Årsmöte, styrelsemöten

Naturskyddsföreningens i Ystad årsmöte hölls den 26 februari, 2020. Ledamöter i styrelsen valdes. Årsmötet beslöt att vakantsätta posten som ordförande.

Styrelsen har haft sex ordinarie styrelsemöten.

Redaktionen för YstadNatur har träffats tre gånger.

Medlemmar

Naturskyddsföreningen i Ystad hade vid 2020 års utgång c:a 600 medlemmar.

Exkursioner, föreläsningar, m.m.

Under 2020 har NFY genomfört tio programpunkter varav några i samarrangemang med grannkretsar. Generellt har uppslutningen varit god, 7-30 deltagare. Antalet exkursioner, föredrag och bildvisning har avsevärt begränsats på grund av pågående coronaepidemi.

YstadNatur

2020 års utgåva av tidskriften YstadNatur (Tema – Jordbruk) har utskickats till medlemmarna som papperstidning, och också spridits via hemsidan och på Facebook. David Altengård var tidningens redaktör.

Skrivelser

Föreningen har i skrivelse(2019-11-13) till Ystads kommun begärt kommunalt reservat i anslutning till Nybroån söder om Köpingsbro samhälle. Skriftligt svar inkom 31/12, vari i kommunen anger att beslut om framtida användning inte fattas förrän detaljplaneprocessen med inventeringar och avvägningar har genomförts.

Föreningen har i skrivelse ställt sig bakom en motion om ändrad skötsel av gräsytor inom kommunens parkområden. Ystads kommun har inte biträtt motionen.

Föreningen har avgett remissvar på strategi för kommunsamverkan mot främmande invasiva arter (2020-01-27).

forts. nästa sida

Föreningen har avgett yttrande över detaljplan för södra Hedeskoga (augusti, 2020).

Föreningen har i insändare i Ystads Allehanda 25 juni, 2020 motsatt sig ny campingplats vid Nybroån.

Föreningen har i skrivelse(2020-12-29) till Ystads kommun framfört synpunkter på "Översiktsplan för Ystads kommun 2030".

Sammanträden, konferenser, m.m.

Medlemmar i styrelsen och föreningen har deltagit i Leaderprojektet "Österlens sköna vattendrag".

Övrigt naturvårdsarbete

Kerstin Svensson är floraväktare och har deltagit i möten om bevakning och skydd för vår flora.

NFY samarbetar med Sydöstra Skånes fågelklubb.

Tack!

Styrelsen i NFY vill tacka alla som under året bidragit till arbetet för en god miljö i vår kommun. Vi har fortfarande ett högt antal medlemmar, vilket förpliktar och sporrar i det fortsatta arbetet. Vi har haft en god uppslutning på våra exkursioner. Vi tackar för de bidrag som gör det möjligt att ge ut YstadNatur.

Vi vill rikta ett tack till de många som gjort det möjligt att genomföra vår omfattande programverksamhet. Ett stort tack till COOP och ICA Kvantum för skänkta lotterivinster på årsmötet. Styrelsen ser fram emot fortsatt intresse kommande år.

Under året har Gudrun Ejlertsson och Lisbeth Borgström avlidit. Båda har under många år varit medlemmar i styrelsen och med stort engagemang arbetat för naturvårdens intressen.

För styrelsen i Naturskyddsföreningen i Ystad. Raija Lanås, vice ordförande

*För styrelsen i Naturskyddsföreningen
Ystad - Raija Lanås, vice ordförande*

Program 2021

På grund av pandemin trycks inget programblad för 2021.

Föreningens aktiviteter kommer publiceras löpande på:

ystad.naturskyddsforeningen.se

Kallelse till kretsstämma

Medlemmarna i Naturskyddsföreningen i Ystad kallas till ordinarie kretsstämma (årsmöte) onsdagen den **26 maj** kl. 19.00 vid **KFUM** i Ystad.

Anmälan till: **ystad@naturskyddsforeningen.se**

Datumet är preliminärt, eventuella ändringar meddelas via e-post/hemsida.

Dagordning

1. Val av ordförande för stämman.
2. Val av sekreterare för stämman.
3. Val av två protokollsjusterare att jämte ordföranden justera protokollet.
4. Fråga om stämmans stadgeenliga utlysande.
5. Styrelsens verksamhetsberättelse och ekonomiska berättelse.
6. Revisorernas berättelse.
7. Fastställande av resultat- och balansräkningar.
8. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen för föregående års förvaltning.
9. Beslut om antalet styrelsemedlemmar och suppleanter och mandatperioder för dessa.
10. Val av ordförande för kretsen, tillika styrelsen.
11. Val av övriga styrelseledamöter och suppleanter.
12. Ev. fyllnadsval.
13. Val av två revisorer och två revisorssuppleanter.
14. Val av tre ledamöter i valberedningen.
15. Ärenden som väckts genom motion.
17. Övriga frågor. Förslag från stämman för diskussion, ej beslut. Information från styrelsen.
18. Stämmans avslutande

Digital tidning 2022

YstadNatur kommer från och med nästa år skickas ut digitalt. Den tryckta tidningen kommer i begränsad upplaga gå att hämta på Ystads stadsbibliotek. För att få digitala utskick kontrollera så att Naturskyddsföreningen har din e-post.

*Alla nummer 2011-2021 finns på:
ystad.naturskyddsforeningen.se/ystadnatur*

Webb: ystad.naturskyddsforeningen.se
E-post: ystad@naturskyddsforeningen.se
Facebook: @nfystad

Naturskyddsföreningen
Ystad